

พระราชบัญญัติสหกรณ์

พุทธศักราช 2471

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชปรารภ
พระราชราษฎรผู้ประกอบการเพาะปลูกและจำพวกอื่น ๆ ที่มีกำลังทรัพย์น้อยแต่มีความต้องการ
อย่างเดียวกัน ทรงพระราชดำริว่าหมู่ชนนั้น ๆ ควรได้รับอุดหนุนให้ตั้งสหกรณ์ขึ้นอีก เพื่อยังให้เกิด
การประหยัดทรัพย์ การช่วยซึ่งกันและกันและการช่วยตนเอง เป็นทางอีกทางหนึ่งซึ่งเผยแผ่ความ
จำริญทรัพย์และจำริญธรรมในบ้านเมืองให้อิ่งขึ้นหนึ่งทรงพระราชดำริว่า การจัดสหกรณ์ที่ได้
โปรดเกล้าฯ ให้ทำมาแล้วเป็นการทดลอง นั้น อาศัยพระราชบัญญัติสมาคมเพิ่มเติม พ.ศ. 2459 ซึ่ง
ได้โปรดเกล้าฯ ให้ตราขึ้นใช้ชั่วคราวระหว่างทดลองข้อความยังไม่พอแก่การที่จะขยายสหกรณ์ให้
แผ่กว้างออกไปจึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้ให้มีนามว่าพระราชบัญญัติสหกรณ์ พุทธศักราช 2471

มาตรา 2 ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายเริ่มตั้งแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา
เป็นต้นไป

มาตรา 3 พระราชบัญญัติสมาคมเพิ่มเติม พ.ศ. 2459 นั้นให้ยกเลิก

มาตรา 4 เว้นแต่เมื่อใช้ในที่ซึ่งบ่งให้เห็นความเป็นอย่างอื่น

(1) เสนาบดี ให้หมายความว่า เสนาบดีผู้มีหน้าที่รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

(2) สหกรณ์ ให้หมายความว่า สมาคมซึ่งได้จดทะเบียนแล้วตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้าพึงถือ
ได้ว่าได้จดทะเบียนแล้วตามพระราชบัญญัตินี้

(3) ข้อบังคับ ให้หมายความว่า ข้อบังคับสหกรณ์และข้อแก้ไขเพิ่มเติม ข้อบังคับสหกรณ์ซึ่ง
นายทะเบียนได้รับจดทะเบียนไว้

(4) กรรมการดำเนินการ ให้หมายความว่า กรรมการซึ่งสหกรณ์ได้เลือกตั้งขึ้นตามข้อบังคับ
เพื่อให้ดำเนินการของสหกรณ์

(5) สมาชิก หมายความว่ารวมทั้งผู้เข้าชื่อขอจดทะเบียนสหกรณ์ และผู้ที่ได้รับเลือกตาม
ข้อบังคับให้เข้าเป็นสมาชิก

(6) จำกัดสินใช้ ให้หมายความว่า สมาชิกแห่งสหกรณ์อันได้จดทะเบียนแล้วนั้น ต้องรับใช้
หนี้สินของสหกรณ์จำกัด เพียงไม่เกินราคาหุ้นของตนที่ยังส่งไม่ครบ

(7) ไม่จำกัดสินใช้ ให้หมายความว่า สมาชิกแห่งสหกรณ์อันได้จดทะเบียนแล้วนั้นทุกคน
ต้องรับ ใช้หนี้สินของสหกรณ์ร่วมกันและแทนกันไม่มีจำกัด

มาตรา 5 สมาคมซึ่งอาจจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ได้นั้น คือ สมาคมซึ่งตั้งขึ้นเพื่อดำเนินกิจกรรมรวมกันเป็น ประโยชน์สามัญแก่สมาชิกทั้งปวงในทางทรัพย์สินชนิด ดังต่อไปนี้

- (1) สมาคมซึ่งห้ามมิให้เฉลี่ยกำไร
- (2) สมาคมซึ่งเฉลี่ยกำไรได้แต่ในหมู่สมาชิกตามส่วนราคาแห่งการกู้ยืม และค่าขาย ซึ่งสมาชิกนั้น ๆ ได้กระทำกับสมาคม
- (3) สมาคมซึ่งตั้งขึ้นเพื่อยังความสะดวกให้เกิดแก่กิจการของสมาคม เช่น ที่กล่าวใน (1) ฤๅ (2) ฤๅชุมนุมแห่งสมาคมเช่นนั้น
- (4) สมาคมชนิด (2) ฤๅ (3) ซึ่งมีข้อบังคับยอมให้เฉลี่ยเงินปันผลตามหุ้นได้ โดยอัตราไม่เกิน ร้อยละ 6 ต่อปีนั้น จะจดทะเบียนก็ได้ แต่ต้องได้รับอนุมัติเสนาบดีตุกราย

มาตรา 6 เพื่อให้พระราชบัญญัตินี้ให้ได้ผลตามความมุ่งหมาย ให้เสนาบดีมีอำนาจภายใน บังคับแห่งมาตรการก่อนที่จะกำหนดตามซึ่งเห็นสมควร และประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็น คราว ๆ ว่า จะยอมรับจดทะเบียนสหกรณ์ชนิดใดและประเภทใดบ้าง และทั้งให้มีอำนาจกำหนดว่า บุคคลจำพวกใดบ้างอาจรวมกันตั้งสหกรณ์ และในเขตใดบ้างที่จะตั้งสหกรณ์ ขึ้นได้

มาตรา 7 สหกรณ์ซึ่งตั้งและก่อนวันประกาศพระราชบัญญัตินี้ และได้จดทะเบียนตาม พระราชบัญญัติสมาคมเพิ่มเติม พ.ศ. 2459 นั้น ให้ถือว่าได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 8 ให้เสนาบดีมีประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตั้งเจ้าพนักงานนายหนึ่งเป็น นายทะเบียนสหกรณ์ มีหน้าที่รับจดทะเบียนสหกรณ์ และกระทำการอื่นตามพระราชบัญญัตินี้ เมื่อได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากเสนาบดีแล้ว นายทะเบียนจะมอบอำนาจหรือแบ่งมอบส่วนแห่ง อำนาจตามพระราชบัญญัตินี้ ให้แก่ผู้หนึ่งผู้ใดในบังคับของตนก็ได้ แต่ต้องเขียนเป็นหนังสือ

มาตรา 9 สมาคมซึ่งมีประสงค์จะจดทะเบียนเป็นสหกรณ์นั้น ถ้าเป็นสมาคมซึ่งเอกชนเป็น สมาชิกต้องมีจำนวนคนอย่างน้อยสิบคนอายุครบยี่สิบปีหรือกว่านั้นขึ้นไป และถ้าความมุ่งหมาย ของสมาคม คือการจัดให้ทุนให้สมาชิกกู้ยืม คนทั้งหลายนั้นต้องมีสำนัก อยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน หรือหมู่บ้านซึ่งใกล้เคียงกันหรืออยู่ในจำกัดแดน ดังซึ่งนายทะเบียนเห็นชอบ

มาตรา 10 หนังสือขอจดทะเบียนนั้นต้องยื่นต่อนายทะเบียน โดยแบบซึ่งนายทะเบียนจัด ขึ้นไว้ หนังสือขอจดทะเบียนนั้นต้องลงนามดังนี้

- (1) ถ้าเป็นสมาคมซึ่งไม่มีสหกรณ์เป็นสมาชิก ต้องมีคนตั้งบัญญัติไว้ในมาตรา 9 ลงนาม อย่างน้อยสิบคน
- (2) ถ้าเป็นสมาคมซึ่งเป็นชุมนุมสหกรณ์ ต้องมีผู้ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้แทนสหกรณ์นั้น ๆ ลงนาม แทนทุกสหกรณ์ ถ้าสมาชิกมิใช่สหกรณ์ทั้งหมดก็ให้มีเอกชนที่เป็นสมาชิกลงนามอีกสิบคน หรือถ้ามีไม่ถึงสิบคน ก็ให้ลงนามทั้งหมดคำขอจดทะเบียนทุกรายให้ระบุว่า สมาคมนั้นจะ

จดทะเบียนจำกัดสินใช้หรือไม่จำกัดสินใช้ คำว่า "จำกัดสินใช้" หรือ "ไม่จำกัดสินใช้" นี้ ให้เป็นคำสุดท้ายแห่งนามของสหกรณ์ แต่สมาคมซึ่งมีสหกรณ์เป็น สมาชิกนั้น ให้จดทะเบียนได้แต่จำกัดสินใช้เท่านั้น คำขอจดทะเบียนนั้น ต้องมีข้อบังคับซึ่งจะขอจดทะเบียนยื่นมาด้วยฉบับหนึ่งข้อบังคับนั้นต้องมีรายการเหล่านี้อยู่ด้วย คือ

(ก) นามของสมาคม

(ข) สำนักงานของสมาคม

(ค) ความมุ่งหมายของสมาคม ถ้านายทะเบียนต้องการทราบข้อความใด ๆ ในเรื่องสมาคมนี้ไซ้ ผู้ขอจดทะเบียนหรือผู้ซึ่งแต่งตั้งให้ผู้อื่นมาขอจดทะเบียนแทนนั้น ต้องแสดงข้อความให้นายทะเบียนทราบตามประสงค์

มาตรา 11 เมื่อนายทะเบียนพอใจว่าข้อบังคับนั้นไม่ขัดกับพระราชบัญญัตินี้ และกฎเสนาบดี ซึ่งออกตามพระราชบัญญัตินี้ และทั้งสมาคมนั้นเป็นสมาคมซึ่งควรจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ได้ ตามพระราชบัญญัตินี้ด้วยประการทั้งปวงแล้ว ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนและส่งข้อบังคับลงชื่อทะเบียนเป็นสำคัญ ให้แก่สหกรณ์ฉบับหนึ่งถ้าสหกรณ์แก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับ ท่านว่าข้อแก้ไขเพิ่มเติมนั้นยังไม่สมบูรณ์ เว้นไว้และจกกว่าจะได้จดทะเบียน โดยวิธีที่กล่าวไว้ในวรรคก่อน

มาตรา 12 สมาชิกสหกรณ์คนหนึ่งให้ออกเสียงในกิจการของสหกรณ์ได้แต่เสียงเดียว สมาชิกเอกชนจะมอบให้ผู้อื่นออกเสียงแทนตน ไม่ได้เป็นอันขาด แต่ในสหกรณ์ซึ่งมีสหกรณ์อื่นเป็นสมาชิกนั้น ให้สหกรณ์ซึ่งเป็นสมาชิกตั้งสมาชิกของคนคนหนึ่งเป็นผู้ออกเสียงแทนได้

มาตรา 13 สมาชิกแห่งสหกรณ์ ซึ่งจดทะเบียนไม่จำกัดสินใช้นั้นจะโอนหุ้นซึ่งตนเป็นเจ้าของอุปประโยชน์ ซึ่งตนพึงได้รับในทุนของสหกรณ์ทั้งหมดอุปแต่ส่วนใดส่วนหนึ่งไม่ได้ เว้นแต่

(1) สมาชิกนั้นจะได้เป็นเจ้าของหุ้นอุปประโยชน์นั้นมาแล้วอย่างน้อยปีหนึ่ง และ

(2) การโอนนั้นเป็นการโอนให้แก่สหกรณ์นั่นเอง ฤาให้สมาชิกอื่นในสหกรณ์เดียวกัน

มาตรา 14 สมาชิกซึ่งออกจากสหกรณ์ไปนั้นต้องมีส่วนรับแบกหนี้สหกรณ์ตามจำนวนเงินที่ สหกรณ์เป็นหนี้อยู่เมื่อวันซึ่งตนออกมีกำหนดสองปี นับแต่วันที่ออกจากสมาชิก

มาตรา 15 ถ้าสหกรณ์เปลี่ยนสำนัก ต้องรีบแจ้งให้นายทะเบียนทราบโดยเร็ว สหกรณ์ต้องมีพระราชบัญญัตินี้ไว้ฉบับหนึ่ง กฎเสนาบดีซึ่งออกตามพระราชบัญญัตินี้ฉบับหนึ่งข้อบังคับสหกรณ์ฉบับหนึ่ง หนังสือสำคัญเหล่านี้บุคคลผู้ใส่ใจในการสหกรณ์ อาจตรวจดูได้ที่สำนักงานของสหกรณ์ ทุกเวลาอันควร โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

มาตรา 16 ในข้อบังคับสหกรณ์ให้วางระเบียบการเลือกกรรมการดำเนินการไว้กรรมการนี้ เมื่อได้รับแต่งตั้งตามระเบียบแล้ว ให้เป็นผู้จัดทำกิจการทั้งปวงของสหกรณ์ และให้เป็นผู้แทนสหกรณ์ในกิจทั้งปวง อันเกี่ยวกับบุคคลภายนอก ให้สหกรณ์มีทะเบียนสมาชิกไว้ทุกสหกรณ์ และสหกรณ์ซึ่งจำกัดสินใช้นั้นให้มีทะเบียนหุ้นแสดงนามเจ้าของหุ้น ที่อยู่ อายุ อาชีพ ของเจ้าของหุ้นนั้น ๆ ไว้ด้วยสำเนาแห่งรายการอันได้ลงทะเบียน ถ้า บัญชีของสหกรณ์ไว้โดยลักษณะกิจการปกติตามพระราชบัญญัตินี้ก็ดี ถ้า ตามกฎเสนาบดี ซึ่งออกตามพระราชบัญญัตินี้ก็ดี ถ้า ได้มีผู้ลงนามรับรองตามซึ่งวางระเบียบไว้ในกฎเสนาบดีแล้วให้ถือเป็นพยานหลักฐานข้อความซึ่งได้ลงไว้ในสำเนานั้นทุกอย่างที่รายการเดิม จะเป็นหลักฐานได้และให้ถือว่าเสมอกัน

มาตรา 17 บัญชีของสหกรณ์นั้น ให้นายทะเบียนตรวจอย่างน้อยปีละครั้งทุกสหกรณ์ถ้าถ้าจะมี หนังสืออนุญาตให้ผู้อื่นทำแทนก็ได้ให้นายทะเบียนและผู้ตรวจบัญชี ถ้าผู้ตรวจการสหกรณ์ ซึ่งนายทะเบียนแต่งตั้งไว้ในวันอาจเรียกสมุด บัญชี หนังสือสำคัญ และหนังสือหลักทรัพย์ของสหกรณ์ตรวจได้ทุกเมื่อและให้เจ้าหน้าที่ใน สหกรณ์ แจ้ง ข้อความในเรื่องกิจการของสหกรณ์ให้ผู้ทำการตรวจบัญชี ถ้าตรวจการทราบตามประสงค์

มาตรา 18 เมื่อสหกรณ์ได้จดทะเบียนแล้ว ท่านว่าเป็นนิติบุคคล

มาตรา 19 ห้ามมิให้สหกรณ์ให้ผู้มีได้เป็นสมาชิกกู้เงินเป็นอันขาด แต่ถ้านายทะเบียนอนุญาตแล้วสหกรณ์หนึ่งจะให้อีกสหกรณ์หนึ่งกู้เงินก็ได้ให้สหกรณ์กู้เงินและรับฝากเงินจากผู้มิได้เป็นสมาชิกได้แต่ตามกำหนดซึ่งอนุญาตไว้ในกฎเสนาบดีซึ่งออกตามพระราชบัญญัตินี้ และตามข้อบังคับเท่านั้น พ.ร.บ. สหกรณ์แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2477 มาตรา 3 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 19 ทวิมาตรา 19 ตรี และมาตรา 19 จัตวา คือ"มาตรา 19 ทวิ ในกรณีรัฐบาล ให้สหกรณ์กู้เงินดี หรือในกรณีสหกรณ์กู้เงินจากผู้อื่น แต่รัฐบาลค้ำประกันการชำระดอกเบี้ย หรือต้นเงินหรือทั้งดอกเบี้ยและต้นเงินก็ดี ท่านว่าอันจะอนุญาตให้สมาชิกกู้เงิน ที่ได้มานี้ไม่ว่าจะเป็นการกู้ในระยะเวลายาวหรือสั้น สหกรณ์จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขเกี่ยวกับต้นเงิน ดอกเบี้ย การผ่อนใช้หนี้ หลักประกันและการตีราคาที่ดิน ซึ่งจะได้กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

มาตรา 19 ตรี เมื่อสิ้นขบปีหนึ่ง ๆ ให้สหกรณ์ที่กู้เงินจากรัฐบาลหรือที่กู้เงินจากผู้อื่นโดยรัฐบาลเป็นผู้ค้ำประกันการชำระดอกเบี้ย หรือต้นเงินหรือทั้งดอกเบี้ย ต้นเงิน ทุกสหกรณ์จำหน่ายเงินกำไรสุทธิของ สหกรณ์ ตามกฎเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(1) หักเงินกำไรสุทธิไว้ร้อยละเก้าสิบ เพื่อเป็นทุนสำรอง เงินสำรองที่ได้หักไว้จากเงินกำไรสุทธิในชวบปีหนึ่ง ๆ สหกรณ์จะต้องจัดการรักษาต่อทุน โดยอาจเรียกได้เป็นตัวเงินทันที และจะจำหน่ายเพื่อประโยชน์อย่างใด ๆ ไม่ได้ นอกจากเพื่อไถ่ถอนเงินกู้ ซึ่งจะถึงกำหนดชำระ เงินสำรองนี้ให้อยู่ในความควบคุมดูแลของกรมสหกรณ์

(2) หักเงินกำไรสุทธิไว้ร้อยละห้า เพื่อจ่ายเข้าสมทบในทุนสหกรณ์กลางของกรมสหกรณ์ ทุนสหกรณ์กลางนี้ ให้กรมสหกรณ์เก็บรักษาไว้ หากสหกรณ์ใดในจำนวนที่กล่าวไว้นี้เกิดมีหนี้สิน ล้นพ้นตัวขึ้น กรมสหกรณ์มีอำนาจที่จะถอนเงินส่วนหนึ่งส่วนใด จากทุนสหกรณ์กลาง เพื่อชำระหนี้สินของสหกรณ์นั้น ๆ แก่เจ้าหนี้ได้ แต่ต้องได้รับอนุญาตจากกระทรวงการคลังก่อน

(3) หักเงินกำไรสุทธิไว้ร้อยละห้า เพื่อสมทบทุนสาธารณะของสหกรณ์ เงินทุนสาธารณะนี้ จะ ต้องรักษาสะสมไว้ เพื่อใช้จ่ายในกิจการอันเป็นสาธารณูปโภคในท้องที่ การเบิกจ่ายเงินรายนี้ จะต้องได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนเป็นราย ๆ ไป

มาตรา 19 จัตวา ถ้าสหกรณ์เป็นสหกรณ์ซึ่งยอมให้เฉลี่ยผลกำไรได้ในหมู่สมาชิก ท่านให้สหกรณ์ นั้นตั้งบัญชีไว้ต่างหาก สำหรับเงินกู้ที่รัฐบาลให้กู้หรือที่รัฐบาลค้ำประกันการชำระดอกเบี้ย หรือคืนเงิน หรือทั้ง ดอกเบี้ยและคืนเงิน"

มาตรา 20 เงินสหกรณ์นั้น ให้ฝากถาจัดการต่อทุนได้ดังนี้ คือ

(1) ฝากในคลังออกสินของรัฐบาล

(2) จัดการอย่างอื่นตามที่อนุญาตไว้ในกฎเสนาบดีซึ่งออกตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 21 ในสหกรณ์ซึ่งไม่จำกัดสินใช้ และไม่มีหุ้นนั้น ห้ามมิให้เฉลี่ยกำไรเป็นอันขาด ในสหกรณ์ซึ่งไม่จำกัดสินใช้และมีหุ้นส่วนนั้น トラバドสหกรณ์ยังกู้เงินจากผู้มิได้เป็นสมาชิก ุ トラบนั้นห้ามมิให้เฉลี่ยกำไรในสหกรณ์ซึ่งจำกัดสินใช้นั้น กำไรที่ได้ในปีหนึ่ง ๆ อาจจำแนกได้ ดังนี้

(1) โอนไปเพิ่มเงินสำรองตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ

(2) ใช้เป็นเงินปันผลตามหุ้น

(3) เฉลี่ยให้แก่สมาชิกตามราคาแห่งการกู้ยืมถาซื้อขายซึ่งสมาชิกนั้น ๆ ได้กระทำกับสหกรณ์ ในระหว่างปี

มาตรา 22 ถ้ามีเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้ สหกรณ์ต้องเลิก

(1) เมื่อสมาชิกกว่าครึ่งแห่งจำนวนสมาชิกทั้งหมดร้องขอให้เลิก และนายทะเบียนเห็นชอบด้วย

(2) เมื่อศาลพิพากษาให้ล้มละลายถาปรากฏว่าไม่สามารถที่จะใช้หนี้สินได้

(3) เมื่อนายทะเบียนสั่งให้เลิก

มาตรา 23 เมื่อมีเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้ให้นายทะเบียนสั่งเลิกสหกรณ์

- (1) ถ้าเป็นสมาคมซึ่งเอกชนเป็นสมาชิกทั้งหมด เมื่อจำนวนสมาชิกมีเหลือน้อยกว่าสิบ
- (2) เมื่อมีเหตุสมควรซึ่งนายทะเบียนเห็นว่าสหกรณ์นั้นจะอยู่ต่อไปไม่ได้ เมื่อนายทะเบียนได้มีคำสั่งให้เลิกสหกรณ์ โดยอาศัยความในข้อนี้แล้ว ภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่สหกรณ์ได้รับคำสั่ง สหกรณ์จะยื่นคำร้องต่อเสนาบดีขอให้เสนาบดีสั่งเพิกถอนคำสั่งของนายทะเบียนเสียก็ได้ ถ้าเสนาบดีสั่งเพิกถอนคำสั่งแล้ว คำสั่งให้เลิกสหกรณ์ของนายทะเบียนนั้นต้องคงไว้จนกว่าเสนาบดีจะวินิจฉัยถึงที่สุดเห็นชอบด้วยคำสั่งนั้น

มาตรา 24 ถ้าสหกรณ์ใดต้องเลิกเพราะล้มละลาย ให้ใช้บทในพระราชบัญญัติล้มละลายซึ่งใช้อยู่ ในเวลานั้นเป็นกฎหมายบังคับ

มาตรา 25 ถ้าสหกรณ์ใดเลิกเพราะเหตุอื่นนอกจากล้มละลาย ให้สมาชิกมีประชุมตามลักษณะ ที่กำหนดไว้ในกฎเสนาบดี ตั้งผู้ชำระบัญชีขึ้นทำการชำระบัญชี การเลือกผู้ชำระบัญชีนี้ต้องได้รับความเห็นชอบของนายทะเบียนด้วย ถ้าสมาชิกมิได้พร้อมกัน ตั้งผู้ชำระบัญชีดังกล่าวมาข้างต้นภายในเดือนหนึ่งตั้งแต่วันเลิก สหกรณ์ไปให้นายทะเบียนตั้งผู้ชำระบัญชีขึ้นภายในบังคับแห่งบทมาตรา 23 (2)

มาตรา 26 สหกรณ์ซึ่งเลิกนั้นให้ถือว่ายังคงตั้งอยู่จนกว่าผู้ชำระบัญชีจะได้รายงานต่อนายทะเบียนว่า ได้จัดการชำระบัญชีสำเร็จแล้ว และนายทะเบียนตัดชื่อสหกรณ์ออกจากทะเบียน

มาตรา 27 ผู้ชำระบัญชีซึ่งตั้งขึ้นตามมาตรา 25 มีหน้าที่ดังนี้

(1) จัดการสหกรณ์ต่อไป เพื่อชำระหนี้สินและจัดทรัพย์สินของสหกรณ์ตามพระราชบัญญัตินี้ ตามกฎเสนาบดีซึ่งออกตามพระราชบัญญัตินี้และตามข้อบังคับ

(2) ผู้ชำระบัญชีต้องทำดังต่อไปนี้ ภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่รับตั้ง

(ก) ประกาศในหนังสือพิมพ์รายวันและโดยวิธีอื่น ให้เจ้าหน้าที่ทราบการชำระบัญชี และให้ยื่นคำทวงหนี้ต่อผู้ชำระบัญชี

(ข) ขอดจดทะเบียนการชำระบัญชีต่อนายทะเบียนสหกรณ์และบอกนามผู้ชำระบัญชี

(3) ทำงบดุลยื่นต่อนายทะเบียนและที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ในเวลาเร็วที่สุดที่จะทำได้

มาตรา 28 ผู้ชำระบัญชีซึ่งตั้งขึ้นตามมาตรา 25 มีอำนาจทำการดังกล่าวต่อไปนี้

(1) เรียกประชุมสมาชิกสหกรณ์

(2) ฟ้องฎาแก่ฟ้องในคดีทั้งแพ่งและอาญา และทำปธานีประνομในเรื่องใด ๆ ในนามของสหกรณ์

(3) ยื่นคำร้องต่อศาลขอให้พิพากษาให้สหกรณ์ล้มละลาย

(4) ขายทรัพย์สินของสหกรณ์

(5) เรียกให้ลูกหนี้และเจ้าหนี้ของสหกรณ์ใช้หนี้ชำระเงินใช้หนี้

(6) กระทบกิจการอย่างอื่นทุกประการที่จำเป็น เพื่อให้การชำระบัญชีสำเร็จไป

มาตรา 29 ในการชำระบัญชีของสหกรณ์นั้น ให้จ่ายสินทรัพย์โดยลำดับก่อนหลังดังต่อไปนี้

(1) ใช้ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ผู้ชำระบัญชีได้จ่ายขาดออกไปในการชำระบัญชี

(2) ชำระหนี้สินที่ค้างแก่ผู้มีได้เป็นสมาชิก

(3) ใช้เงินซึ่งสมาชิกได้ออกขาดออกไปในการจัดสหกรณ์

มาตรา 30 สินทรัพย์ของสหกรณ์ซึ่งชำระบัญชีแล้วนั้น จะแบ่งปันให้แก่สมาชิก ฤจะจัดต่อไป ประการใดตามข้อบังคับต้องเป็นทรัพย์สินเหลือจากจำหน่ายตามมาตรา 29

มาตรา 31 เมื่อการชำระบัญชีเสร็จแล้ว ผู้มีอรรถคดีจะฟ้องร้อง

(1) สหกรณ์ก็ดี

(2) สมาชิกคนใดคนหนึ่งก็ดี

(3) ผู้ชำระบัญชีก็ดี

ให้ฟ้องร้องได้ภายในกำหนดสองปีนับแต่วันที่รายงานของผู้ชำระบัญชีซึ่งได้ยื่นต่อนายทะเบียนขอให้ตัดชื่อสหกรณ์ออกจากทะเบียนตามมาตรา 26

มาตรา 32 ตั้งแต่วันที่ประกาศพระราชบัญญัตินี้เป็นต้นไป ผู้ใดใช้คำว่า "สหกรณ์" เป็นนามหรือ ส่วนหนึ่งแห่งนามการค้าขายหรือกิจกรรมของตน ท่านว่ามีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินพันบาท แต่ถ้ากิจการค้าขายหรือกิจกรรมรายใด ซึ่งตั้งอยู่ก่อนวันประกาศพระราชบัญญัตินี้ มีนามดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้นท่านอนุญาตให้เวลาหนึ่งปีที่จะปฏิบัติตามบทบัญญัติในวรรคก่อน

มาตรา 33 ให้เสนาบดีมีอำนาจออกกฎเสนาบดีกำหนดค่าธรรมเนียมที่จะต้องเสียในการจดทะเบียน และเพื่อจัดการที่ปวงให้เป็นไปตามประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้ เมื่อกฎนั้นได้ประกาศใน ราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้เป็นอันใช้บังคับได้

มาตรา 34 ให้เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์และคมนาคมมีหน้าที่รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ ประกาศมา ณ วันที่ 19 พฤษภาคม พุทธศักราช 2471 เป็นปีที่ 4 ในรัชกาลปัจจุบัน (45 ร.จ. 60 ลงวันที่ 20 พฤษภาคม 2471)